

A csönd válasza

Levél barátomnak

A fordítás alapjául szolgáló kiadás: *Gott ist Mensch geworden. Das Geheimnis von Weihnachten.* Herder, Freiburg im Breisgau, 1992, 117–124.

Karácsony... Szinte lemondóan mondjuk ki ezt a szót, mert kérdés, hogy egyáltalán meg tudjuk-e magyarázni a mai világban, mit is jelent a karácsony ünneplése. Egyértelmű, hogy ez az ünnep nem a karácsonyfáról, az ajándékokról, a meghitt otthonról és a többi megható hagyományról szól, amelyekre inkább kételkedve tekintünk. De mi lehet a valódi tartalma? Kedves barátom, próbálok ehhez némi útmutatást adni.

Az élet nagy tapasztalatait a sors hozza, Isten és az ő kegyelme ajándékaként kapjuk, leginkább azonban csak azok részesülnek bennük, akik nyitottak a befogadásukra. Különben előfordulhat, hogy a csillag megjelenik életünk egén, de vakságunkban nem vesszük észre. A bölcsesség, a művészet és a szeretet legfontosabb pillanataira egész emberségünkkel, testünkkel, lelkünkkel kell felkészülnünk — hasonlóképp üdvösségünk ünnepének nagy napjaira is. Ne hagyj hát a véletlenre, ne kényszeredetten, egykedvűen sétálj bele. Készülj fel, akarj felkészülni! — ez az első lépés.

A második: vedd a bátorságot, hogy egyedül légy. Csak ha ezt valóban megteszed, ha keresztényi odaadással teszed meg, akkor remélheted, hogy karácsonyi szívet: szelíd, türelmes, bátor, csendes, gyöngéd szívet ajándékozhat azoknak, akiket szeretni szeretnél. Ez a valódi ajándék a karácsonyfa alatt, e nélkül a többi csak mihaszna tárgy, amelyet máskor is megvehetünk. Mindenekelőtt tehát legyél egy kicsit magadban. Talán találsz egy szobát, ahol egyedül lehetsz. Vagy ismersz egy csöndes sétautat vagy egy magányos templomot.

Most ne úgy beszélj magaddal, mint amikor másokkal beszélgetünk vagy vitatkozunk, még távollétükben is. Várj, figyelj befelé, ne számíts különleges élményre. Ne a panasz áradjon belőled, és ne is az élvezetet keresd. Némán hagyj, hogy megérkezz önmagadba. Lehet, hogy nagyon elkeseredsz. Lehet, hogy ráeszmélsz, mennyire távol állnak tőled azok, akikkel nap mint nap találkozol, akikkel a szeretet elvileg összeköt. Lehet, hogy nem érzel mást, csak félelmes ürességet és halálos csöndet.

Tarts ki, meg fogod látni, hogy mindazt, ami egy ilyen csöndben megjelenik, névtelen távolság övezi, mintha maga az üresség venné körül. Még ne mondd, hogy ez Isten! Ez az úr még csak utalás Istenre, és névtelenségében, határtalanságában azt sejteti, hogy Isten egészen más, nem illeszthető be azoknak a dolgoknak a sorába, amelyek egyébként körülvesznek bennünket a világban. Isten je-

lenléte akkor válhat belső tapasztalattá, ha megmaradunk a csöndben, és nem menekülünk el ijedten attól a félelmetességtől, amely a csöndet betölti — még karácsonyfához vagy kézzel foghatóbb valási fogalmakhoz sem, amelyek a hitet kiolthatják.

Ez azonban még csak a kezdet, karácsonyod előkészítése. Ha kintartasz a csöndben, és engeded, hogy Isten hallgatása szóljon hozzád, csöndje kétféleképp érint meg: a halál félelmében, és ugyanakkor a végtelenség ígéletében, amely áldón közelít hozzád. E kettő oly közeli és hasonló egymáshoz, hogy magunktól e távoli, mégis oly közeli végtelenséget nem tudjuk értelmezni. De éppen ebben a félelmetességben tanuljuk önmagunk helyes megértését, és a félelmetesség édes titkának elfogadását. Pontosan ez a karácsony üzenete: Isten valóban közel van hozzád ott, ahol vagy, ha nyitott vagy erre a végtelenre. Ekkor ugyanis Isten távolsága egyúttal az ő közelsége is, felfoghatatlan, mindent átható közelség.

Gyöngéden közeledik hozzád. Így szól: „Ne félj!” A börtön bensőségessé válik. Bízz ebben a közelségben, nem üresség vesz körül. Engedd el, és megtalálod. Add fel, és gazdaggá válsz. Belső tapasztalatodban ugyanis már egyáltalán nem vagy ráutalva olyan megragadható dologra, amely szétosztható, és így megfogható. Neked nem csak ebben lesz részed, mert a végtelenség került közel hozzád. Belső tapasztalatodat ilyen ünnepként lásd: mint az öröklétnek az időbe, a végtelennek a végesbe történő isteni alászállását, Isten nászát teremtésével. Ilyen ünnep történik benned — a teológusok ezt nevezik száraz fogalmaikkal *kegyelemnek* —, ez történik benned, ha csöndben, várakozva — hittel, reménnyel és szeretettel — helyesen, a karácsony felől nézve értelmezed, amit tapasztalsz.

Csak a szívnek e tapasztalata segít helyesen értelmeznünk karácsony hitbéli üzenetét: azt, hogy Isten emberré lett. Olyan könnyedén kimondjuk ezeket a szavakat. Úgy képzeljük el a megtestesülést, mintha Isten álruhába öltözne, de alapjában véve megmaradna pusztán Istennek, és nem lehet tudni, hogy valóban ott van-e, ahol mi vagyunk. Isten emberré lett — ez nem jelenti azt, hogy már nincs dicsőségének határtalan teljességében. És nem jelenti azt, hogy embersége nem tartozik egészen hozzá, hanem csak felvette, és hogy ez róla tulajdonképpen semmit sem mond, csak rólunk, emberekről szól. Isten valóban ember, és ez a tény Istenről is szól.

Isten emberségét nem szabad Isten istenségével teljesen egyenlővé tenni — és nem szabad mint önmagába folytonosan visszatérőt csupán Isten mellé helyezni, egy üres „és” szócskával összekötve. Amikor Isten az emberi oldalát mutatja, akkor is, minden esetben, úgy közeledik hozzánk, hogy *ő maga* van itt. Mivel mi az istenséget és az emberséget az Atya testté lett Igéjében csupán egymás mellé helyezük, ahelyett, hogy felfognánk: e kettő ugyanabból az egyetlen alaptól ered, mindig fennáll a veszélye annak, hogy nem találunk rá arra a pontra, ahol karácsony boldog titka a mi önmagán túlmutató létünkben belép életünkbe és történelmünkbe, mint a mi üdvösségünk.

Ne feledd azt sem, hogy Jézus, hitünk tanúsága szerint, valódi ember: olyan, mint te vagy én. Véges, szabad, létének felfoghatatlan titkát engedelmesen elfogadó ember, akinek válaszolnia kell és válaszol, akit kérdeznek, és aki meghallja a kérdést, azt a kérdést, amely végtelen, és csak a szívnek abban a végső tetteben kap választ, ahol szeretetben és engedelmesen kiszolgáltatja magát a félelmetes Titoknak, egy olyan tettben, amelyben a befogadás magának a befogadottnak az erejében történik. Ez tehát ő, akinek a születését meg szeretnéd ünnepelni. És mivel ő emberként tette, te is merhetsz hasonlóan cselekedni: a Felfoghatatlant csöndben és hittel Atyának szólítani, nem úgy fogadni, mint halált hozó távolságot és emberi szájalmisságunkat elítélő bírót, hanem mint mérhetetlen, megbocsátó közelséget. Hiszen Ő Isten és ember, egyszerre ima, ajándék, elfogadás, hívás és válasz.

Jó volna tehát, ha szívünk tapasztalatát felidézni, hogy boldog sejtésünk lehessen arról, mit jelent az, hogy az örök Isten emberré lett. Jó volna, ha ez olyan csöndben történne, amelyben egyedül vagyunk, tudatosan, magunkban. Ez a csönd, ha karácsony örömhírének hitét jól értelmezzük, a végtelen ember léttapasztalata, amely csak *azáltal* valósulhat meg, hogy Isten lett emberré. Ha másként tapasztalnánk meg önmagunkat, Isten nem született volna meg emberként.

Ha a félelmetes némaságot úgy értjük, mint távoli, mégis mindent átjáró közelség, oltalmat adó bensőségesség, amely körülvesz bennünket, gyöngéd szeretet, amelyben nincs fenntartás; ha van bátorságunk önmagunkat így érteni — ami csak a kegyelemben és a hitben lehetséges, akár tudatos számunkra, akár nem —, akkor éltük meg karácsony ünnepének kegyelmi tapasztalatát a hitben. Ez a tapasztalat nagyon egyszerű, de ez az a béke, amelyet Isten szeretetében a jószándékú embereknek megígért.

Somfai Boglárka fordítása